

Linas Linkevičius

Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministras

Narystė NATO – postūmis reformoms

NATO valstybių vadovų susitikime Lietuva kartu su grupe Vidurio ir Rytų Europos šalių buvo pakviesta pradėti derybas dėl narystės šiame Aljanse. Be abejonės, tai mūsų visų ilgo darbo įvertinimas – galime džiaugtis ir didžiuotis tuo, ką pasiekėme, tačiau taip pat turime suvokti, kad po Prahos turėsime padaryti dar daugiau. Iki Prahos susitikimo buvome patikima partnere, po jo – turėsime tapti dar ir patikima sąjungininke. Būsime vertinami naudojant kitokius matavimus pasiektai pažangai įvertinti.

Ne kartą sakiau ir ateityje sakysiu, kad po pakvietimo mūsų visų laukia sunkus darbas. Nors pakvietimas žymi sunkaus ir daug pastangų pareikalavusio etapo pabaigą, su juo prasidėjo kitas etapas – išties daug sudėtingesnis, tačiau, be abejo, įdomesnis ir reikalaujantis daug atsakomybės. Neabejoju, jog esame gerai pasiruošę priimti visus su naryste NATO susijusius išsipareigojimus.

Mūsų užduotis – tapti gera sąjungininke – tampa dar sudėtingesnė dėl to, kad NATO transformuojasi, ir ši transformacija keičia šalies saugumo sistemą bei kelia naujus reikalavimus karinėms pajėgoms. Prahos susitikime visi svarstyti klausimai suskirstyti į tris pagrindines grupes: nauji nariai, nauji santykiai su partneriais ir nauji pajėgumai. Visi trys aspektai stipriai atsiliepia ir Lietuvos vykdomai politikai.

Naujų valstybių priėmimas į šią organizaciją prisidės prie NATO vaidmens pasaulyje stiprinimo. Į NATO Lietuva ir kitos pakviestos šalys ateina su realiu ekonominiu, socialiniu ir gynybiniu potencialu, nauju mąstymu ir idėjomis apie tam tikrus Europos gynybos ir saugumo politikos aspektus, kuriuos žada ginti būdamos tiek NATO, tiek ES narėmis.

Pakvietimas į NATO nėra integracijos į Aljansą proceso pabaiga – saugumo stiprinimas yra nuolatinis procesas, o ne baigtinis aktas. Vertinant Lietuvos kaip NATO narės gynybos politikos perspektyvas, visų pirma reikia atsižvelgti į tarptautinę saugumo aplinką po šio plėtros etapo. Narystė NATO – tai ne tik teigiamas mūsų reformų įvertinimas, bet ir postūmis toliau keisti gynybos sistemą pritaikant ją prie geopolitinės padėties realijų.

Be abejonės, narystė NATO neišvengiamai paveiks Lietuvos santykius tiek su kitomis NATO narėmis, tiek ir su ES bei NVS valstybėmis, tuo pat metu suteikdama stabilumo ir pasitikėjimo besikeičiančiame pasaulyje. Pagrindinis dėmesys pasaulyje šiuo metu yra nukreiptas į naujo pobūdžio grėsmes, tokias kaip terorizmas, masinio naikinimo ginklų platinimas, nekontroliuojama migracija ir kt. Šios naujo pobūdžio grėsmės reikalauja ir naujo požiūrio į jas bei naujų pajėgumų kovai su jomis. NATO transformuojasi ir tampa kitokia organizacija nei buvo anksčiau – su naujomis misijomis ir naujais bendradarbiavimo modeliais.

Iškilus naujoms grėsmėms, saugumas tapo dar labiau susijęs su bendradarbiavimo plėtojimu, pasitikėjimu ir dialogu. Todėl ir toliau turime vadovautis atviru ir skaidriu požiūriu į saugumo ir gynybos bendradarbiavimą tiek Baltijos regione, tiek su kitais regionais. Baltijos regiono stabilumas ir saugumas neturi prasmės, jei tai neprisideda prie saugumo platesne prasme – Europos, euroatlantinio ir globalaus – stiprinimo.

Akivaizdu, kad Lietuva kaip nedidelė valstybė, turinti ribotus ekonominius ir demografinius išteklius, viena negali įgyvendinti savo užsienio ir saugumo politikos globaliu mastu. Be to, tai nereiškia, kad Lietuva neturėtų ar negalėtų siekti regioninės valstybės vaidmens. Tam reikia dviejų pagrindinių sąlygų: pirma, racionalios ir pragmatiškos užsienio ir saugumo politikos, kiek įmanoma efektyviau išnaudojant turimus valstybės ir visuomenės resursus nacionaliniams interesams įgyvendinti; antra, palankios Lietuvai tarptautinio saugumo aplinkos ir atitinkamos Lietuvos adaptacijos prie nuolat besikeičiančių sąlygų.

Ilgalaikėje valstybės raidos strategijoje užsibrėžtas ambicingas tikslas – tapti regiono lydere. Tai savo ruožtu reiškia didesnę aktyvumą stiprinant Europos saugumą ir stabilumą.

Nauji nariai – nauji santykiai

Sprendimas plėsti NATO nebuvo vienintelis sprendimas, priimtas Prahos susitikimo metu. Kitas svarbus aspektas, kuris buvo akcentuojamas susitikime – tai nauji santykiai su partneriais. Buvo nuspręsta išplėtoti stipresnius ir kokybiškesnius santykius, pristatytos priemonės, kaip tą partnerystę stiprinti – tiek Euroatlantinėje partnerystės taryboje, tiek Viduržemio jūros dialoge, taip pat nepamirštant NATO–Rusijos tarybos bei NATO–Ukrainos komisijos. Lietuva, pati būdama sėkmingos iniciatyvos – Vilniaus dešimtuko – pradininkė, pasisako už įvairiapusių bendradarbiavimą su partneriais tiek jau egzistuojančiuose, tiek naujuose forumuose.

Kryptinga, apgalvota Lietuvos politika Baltarusijos, Rusijos Federacijos, Ukrainos atžvilgiu, Lietuvos pasirengimas dalytis demokratijos kūrimo, integracijos patirtimi su Vakarams pradedančiomis atsiverti Kaukazo, Vidurinės Azijos valstybėmis, skatinant tolesnius jų ryšius su demokratiniu pasauliu, bus nuoseklus ir nuolatinis Lietuvos indėlis didinant stabilumą tiek Europoje, tiek už jo ribų.

Ypač sveikintinos iniciatyvos, įtraukiančios į bendradarbiavimo santykius Kaukazo ir Centrinės Azijos regiono valstybes. Lietuva yra pasirengusi dalytis patirtimi, įgyta Baltijos valstybių bendradarbiavimo projektuose su suinteresuotomis valstybėmis.

Dėka dešimtmetį kauptos Baltijos valstybių karinio bendradarbiavimo patirties, mes turime veikiančius projektus, mechanizmus pasitikėjimui ir saugumui stiprinti. Tai yra pakankamai tvirtas pagrindas, kuriuo remiantis mes kuriame naujus ir stipriname jau senesnius ryšius su kitų regionų valstybėmis. Ilgą laiką mes buvome užsienio pagalbos gavėjai. Dabar atėjo mūsų eilė dalytis bendradarbiavimo dėka sukauptomis žiniomis ir patirtimi su suinteresuotomis valstybėmis ir regionais.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, mes į NATO ateiname ne tik su savo pajėgumais. Lietuvos bendradarbiavimo pastangos kurti saugumo ir karinio bendradarbia-

vimo projektus ir patirtis juos įgyvendinant taip pat taps mūsų indėliu į NATO. Mūsų privalumas yra gerai išplėtoti saugumo ir karinio bendradarbiavimo santykiai su daugeliu NATO valstybių ir partnerių.

Kaip pavyzdžius galima paminėti veiklą Vokietijos–Lenkijos–Danijos karinio bendradarbiavimo trikampyje, strateginę partnerystę su JAV ir Lenkija, dvišalį bendradarbiavimą su daugeliu kitų valstybių. Tarptautinės bendrijos palaikomi karinio bendradarbiavimo projektai su Estija ir Latvija verti atskiro dėmesio. Kartu su Lietuvos–Lenkijos batalionu, visas kompleksas projektų, kurių sudaro BALTRON, BALTNET ir BATDEFCOL, taps NATO karinių struktūrų dalimi.

Mūsų dialogu su Rusija ir Baltarusija siekiama didinti santykių skaidrumą ir nuspėjamumą, ypač įgyvendinant pasitikėjimą ir saugumą stiprinančias priemones. Prioritetą teikiame konkreitiems darbams, iš kurių ateityje išaugs platesnės iniciatyvos. Lietuva planuoja aktyviai dalyvauti NATO–Rusijos tarybos veikloje, plėsti dvišalį bendradarbiavimą.

Specialūs santykiai sieja Lietuvą su Kaliningrado sritimi, kurios sėkminga raida Lietuva yra ypač suinteresuota. Nestabilumas Kaliningrado srityje sukeltų greitimoms valstybėms, tarp jų ir Lietuvai, rimtų problemų, susijusių su kontrabanda, organizuoto nusikalstamumo plitimu, nekontroliuojamais migracijos srautais ir aplinkos tarša. Per keletą metų Lietuva sugebėjo pateikti bendradarbiavimą su Kaliningrado sritimi kaip gerų darbo santykių tarp Lietuvos kaip ES ir NATO valstybės iš vienos pusės, ir Rusijos, vis artimiau bendraujančios su šiomis organizacijomis – iš kitos pusės, pavyzdį.

Lietuva santykiuose su Rusija ėmėsi kelių iniciatyvų, Kaliningrado problemą paversti galimybe. Vienas tokių projektų buvo Nidos iniciatyva (2000), skirta paversti Kaliningrado sritį regionu, dalyvaujančiu ES regioninėje politikoje – ji apėmė bendradarbiavimo projektus srityse nuo švietimo ir kultūros iki verslo ir investicijų. Lietuva yra didžiausia užsienio investuotoja Kaliningrado srityje bei antra valstybė pagal bendrą įmonių skaičių. Bendradarbiavimo su Kaliningrado sritimi prioritetai yra pasienio tarnybų bendradarbiavimas, transporto ir infrastruktūros projektai.

Antras svarbus saugumo ir stabilumo didinimo elementas – ginklų kontrolės ir ginklų neplatavimo skatinimas. Lietuva ginklų kontrolę bei ginklų neplatinimą supranta kaip būtina sąlygą tarptautiniam bei nacionaliniam saugumui užtikrinti ir yra pasirašiusi svarbiausias tarptautines sutartis dėl ginklų kontrolės ir neplatavimo (pavyzdžiui, Branduolinio ginklo neplatavimo sutartis, Cheminio ginklo konvencija, kt.).

Lietuva vertina Įprastinės ginkluotės Europoje (*The Treaty on Conventional Armed Forces in Europe, CFE Treaty*) sutartį kaip svarbų ginkluotės kontrolės ir pasitikėjimo stiprinimo režimą, prisidedantį prie saugumo ir stabilumo Europoje. Lietuvos Respublikos Prezidentas V. Adamkus kalbėdamas 1999 m. Stambule vykusiam ESBO viršūnių susitikime pareiškė, kad Lietuva svarsto galimybę tapti sutarties dalyve, jei prisijungimo sąlygos atitiks mūsų nacionalinius interesus. Lietuvos nuostata dėl prisijungimo prie adaptuotos Įprastinės ginkluotės Europoje sutarties, kai ji įsigalios ir taps atvira visoms Europos demokratinėms valstybėms, dar kartą buvo pakartota LR Prezidento kalboje 2002 m. rugsėjo mėn. vykusioje JT Generalinės Asamblėjos 57-oje sesijoje.

Tuo pačiu Lietuva nedaro jokios tiesioginės sąsajos tarp integracijos į Euroat-

lantines struktūras ir prisijungimo prie adaptuotos CFE sutarties. NATO yra oficialiai pareiškusi, kad šalių kandidačių prisijungimas prie CFE sutarties nėra jų priėmimo į Aljansą sąlyga.

Būsimos Lietuvos narystės adaptuotoje CFE sutartyje sąlygos neturi trukdyti mūsų šalies ginkluotųjų pajėgų plėtrai ir sąveikai su NATO. Lietuva sieks nediskriminacinės narystės CFE. Įsigaliojus adaptuotai sutarčiai, konsultuosimės su visomis sutarties šalimis ir būsime pasirengę svarstyti priimtinius kompromisinius sprendimus dėl narystės sąlygų. Jau šiuo metu Lietuvos ekspertai praktiškai ruošiasi vykdyti sutarties įsipareigojimus ir dirbti pagal CFE reikalavimus.

2002 m. Lietuva išreiškė norą prisijungti prie dar vieno svarbaus ginklų kontrolės instrumento – Atviro dangaus sutarties (*Open Skies Treaty*). Išreiškdamą norą prisijungti prie šios sutarties, Lietuva pademonstravo pasiryžimą didinti pasitikėjimą ir saugumą regione.

Trečias svarbus Lietuvos saugumo politikos principas – saugumo nedalomumas. Remdamasi šiuo principu, Lietuva prisideda prie tarptautinių taikos palaikymo pastangų konfliktų apimtuose pasaulio regionuose. Nuo 1994 metų daugiau nei 1000 Lietuvos karių dalyvavo įvairiose NATO vadovaujamose, JT, ESBO taikos operacijose Albanijoje, Bosnijoje–Hercegovinoje, Gruzijoje, Kosove. Ateityje Lietuva planuoja plėsti tiek dalyvavimo geografiją, tiek dalyvaujančiųjų taikos operacijose skaičių, akcentuodama išskleidžiamo bataliono, specialiųjų pajėgų ir karo medikų dalyvavimą. Tik dalyvaudami tarptautinėse operacijose su partneriais bei prisidėdami prie NATO ir ES valstybių pastangų plėsti demokratiją ir stabilumą kitose pasaulio dalyse turėsime svarų balsą priimant sprendimus, svarbius šalies likimui.

Lietuva, greitai tapsianti pilnateise dviejų galingiausių tarptautinių organizacijų nare, gali su pasitikėjimu atremti naujas 21 amžiaus grėsmes. Sustiprėjęs bendradarbiavimas tarp partnerių leido priimti suderintus sprendimus atsakant į terorizmo iššūkį – Lietuva nuo pat pradžių prisidėjo prie antiteroristinės koalicijos, pasiūlydama nemažai priemonių bendram atsakui. Tai apima valstybės sienos apsaugos sustiprinimą, antiteroristinės žvalgybos ir kontržvalgybos stiprinimą, leidimą JAV lėktuvams naudotis Lietuvos oro erdve ir oro uostais, pasiūlymą prijungti BALNET sistemą prie analogiškos NATO sistemos, karinių pajėgumų dalyvavimą antiteroristinėse operacijose.

Specialiosios pajėgos ir karo medikai šiuo metu prisideda prie antiteroristinės operacijos Afganistane. Lietuvos specialiųjų pajėgų būrys (40 žmonių) dalyvauja JAV vadovaujamoje operacijoje „Tvirta taika“, o karo medikų grupė – JT Tarptautinių saugumo paramos pajėgų sudėtyje. Specialiojo būrio kariai atlieka žvalgybos ir patruliavimo funkcijas, o karo medikai teikia medicininę paramą tiek Afganistane esančiam tarptautiniam kariniam personalui, tiek vietos gyventojams.

Lietuvos nacionalinio saugumo strategijoje terorizmo grėsmė yra minima tarp svarbiausių ir aktualiausių grėsmių nacionaliniam saugumui. Didėjant terorizmo grėsmei, tampa svarbios tokios sritys, kaip apsikeitimas žvalgybiniais duomenimis pasikeitimas su sąjungininkais, specialiųjų pajėgų plėtra, krizių valdymo ir išankstinio perspėjimo sistemų plėtojimas, civilių–kariškių bendradarbiavimas. Todėl Lietuva, reformuodama savo pajėgas, šioms sritims skiria vis didesnę dėmesį.

Nauja aplinka – nauji pajėgumai

Naujų pajėgumų kūrimas – vienas svarbiausių NATO transformacijos aspektų. Naujų pajėgų reikalingumą diktuoja dabartinė situacija pasaulyje ir kylančios tradicinės bei naujo pobūdžio grėsmės, tokios kaip tarptautinis terorizmas bei masinio naikavimo ginklo platinimas. Aišku, kad dauguma konfliktų ir neramumų kils už Aljanso ribų, o tam reikalingos kitokio pobūdžio pajėgos, nei tos, kurias NATO valstybės turėjo dar prieš dešimtmetį ir kurios buvo skirtos operacijoms Aljanso teritorijoje. Nors kolektyvinė gynyba išlieka pagrindinė NATO misija, Aljansas ateityje vis dažniau vykdys įvairias krizių valdymo ir antiteroristines operacijas už jo ribų (*out of area*). Šioms operacijoms vykdyti Aljanso šalys pereina prie gerokai mažesnių, tačiau labiau mobilių karinių pajėgų, kurios bus efektyvesnės atsakant į šiandienos iššūkius.

Nenuostabu, kad NATO valstybių vadovų susitikime Prahoje pajėgumų stiprinimo klausimas buvo vienas iš pagrindinių, o priimti sprendimai turės didelės įtakos ir šalims, siekiančioms prisijungti prie Aljanso, kad šių narystė Aljanso ne tik nepadidintų tarp JAV ir Europos šalių egzistuojančio technologinio atotrūkio, bet ilgainiui jį sumažintų. Taupant dažnai ribotus išteklius tarp NATO šalių, veikia „darbo pasidalinimas“: kiekviena narė ar jų grupė yra „atsakinga“ už pajėgumus tam tikrose srityse. Todėl siekiama, kad šalys stiprintų tokius pajėgumus, kurių labiausiai reikia šiandienos operacijoms. Prahoje NATO šalys įsipareigojo plėtoti pajėgumus tokiose srityse, kaip pajėgų transportavimas oru, tikslaus taikymo ginklai, apsauga nuo branduolinio, cheminio ir biologinio ginklo, oro erdvės stebėjimas ir kt. Be to, susitikime buvo pritarta NATO greito atsako pajėgų (*Response Force*) kūrimui.

Patikima narė, o tokia Lietuva ir siekia tapti, privalo ateiti į Aljansą jau turėdama pajėgumų, kurių reikia kartu su sąjungininkais šalies saugumui užtikrinti ir efektyviai prisidėti prie vykdomų operacijų. Narystė Aljanso, teikiančiame kolektyvinės gynybos garantijas, verčia peržiūrėti Lietuvos gynybos planavimo principus: keičiasi reikalavimai karinėms pajėgoms tiek užtikrinant šalies gynybą, tiek ir vykdant tarptautinius įsipareigojimus.

Kadangi šalies saugumas užtikrinamas remiantis kolektyvinės gynybos principu, t.y. krizės ar karo atveju į Lietuvą atvyktų sąjungininkų pastiprinimas, turime parengti pajėgas, galinčias veikti kartu su NATO šalių pajėgomis. Nereikia išlaikyti didelės karinių pajėgų struktūros – užtenka turėti nedideles, gerai parengtas ir ginkluotas, lengvai išskleidžiamas ir išlaikomas pajėgas. Kuriame ne karines struktūras, o naujo tipo pajėgumus, kurių reikia Lietuvos ir NATO šalių saugumui užtikrinti. Šiuo tikslu Lietuva iš naujo peržiūri savo pajėgų plėtrą, didžiausią dėmesį skirdama pajėgumams, reikalingiems veikti kartu su NATO. Tik taip galėsime pačiu efektyviausiu būdu panaudoti turimus žmogiškuosius ir finansinius išteklius ir sukurti geriausią – tiek sau, tiek ir visai NATO – rezultatą.

Lietuva gynybos reikmėms skiria apie 2 procentus bendrojo vidaus produkto, šios lėšos naudojami pajėgumams plėtoti. Tai, kad iki šiol Lietuva buvo laikoma viena geriausiai pasirengusių NATO kandidačių, įrodo, jog esame pasiekę gerų rezultatų. Mūsų pagrindiniai principai, kuriais grindėme savo veiklą ir dėl kurių jau šiandien galime pasiūlyti svarų indėlį į Aljansą, yra šie: pirma, nustatyti griežti ir realūs plėtros prioritetai; antra, specifinių pajėgumų, kurių trūksta Aljansui, plėtra; trečia, sėkmingas tarptautinio bendradarbiavimo mechanizmų išnaudojimas.

Vienas svarbiausių mūsų principų – realiais, griežtais prioritetais paremta Lietuvos karinių pajėgumų plėtra. Iš vienos pusės tai reiškia, kad, planuodami pajėgumus, turime įvertinti turimus išteklius. Iš kitos pusės – turime sukurti pajėgumus, reikalingus atsakui į grėsmę. Siekdama efektyviai panaudoti gana ribotus išteklius planuojamai gynybos reformai įgyvendinti bei tinkamai pasirengti NATO narystei, Lietuva laikosi ir toliau laikysis šių pagrindinių kariuomenės plėtros kryptių:

- Personalo tobulinimas bei gyvenimo sąlygų gerinimas. Tai aukščiausias mūsų prioritetas. Lietuva siekia didinti profesinės tarnybos karių ginkluotose pajėgose skaičių, o privalomosios tarnybos karių skaičius bus sumažintas. Tokiu būdu siekiame gerinti kariuomenės profesionalumą. Ypatingai gerinsime karių gyvenimo sąlygas tam, kad į kariuomenę pritrauktume tinkamus žmones;
- Mokymas, parengtis ir išsilaikymas yra antrasis mūsų prioritetas. Turime toliau tobulinti asmeninį ir kolektyvinį mokymą, akcentuodami su NATO reikalavimais suderintas mokymo programas, reikalingą infrastruktūros parengimą ir įrangos įsigijimą. Nustatydami parengties lygius bei reikalavimus išsilaikymui įvairiems kariniams vienetams, atsižvelgiame į jiems priskirtas funkcijas;
- Didžiausią dėmesį artimiausiu metu skirsime tų karinių dalinių modernizacijai, kurie yra paskirti vykdyti operacijas kartu su NATO. Vidutiniu laikotarpiu – tai programos, kurios susijusios su logistika bei išsilaikymu. Be to, akcentuosime turimos ginkluotės ir technikos tobulinimą.

Plėtodama ginkluotąsias pajėgas, Lietuva nuo pat pradžių laikėsi principo, kad šalies karinių pajėgumų pagrindas – gerai parengti ir aprūpinti kariai. Todėl pirmąjį kariuomenės kūrimo dešimtmetį pagrindinis dėmesys buvo skiriamas mokymo infrastruktūros plėtrai, karių gyvenimo sąlygų gerinimui, aprūpinimo užtikrinimui. Kario profesija tapo patraukli šalies gyventojams.

Tik pasiekus gerų rezultatų šioje srityje, 2001 metais buvo pakeista finansinių išteklių paskirstymo politika, padidinant gynybos išlaidų dalį įsigijimo projektams ir modernizacijai. Siekiame, kad Lietuvos ginkluotė ir technika būtų moderni ir atitiktų ginkluotosioms pajėgoms keliamus uždavinius. Lietuva įgyvendina šešis pagrindinius įsigijimų projektus: oro gynybos sistemų, prieštankinių sistemų, taktinio ryšio priemonių, transporto, logistikos įrangos bei radarų. Šiuo metu ir ateityje 20–25 procentai gynybos biudžeto bus skiriami modernios ginkluotės ir technikos įsigijimui. Lietuva pasirašė sutartį su JAV Vyriausybe dėl JAVELIN prieštankinės ginkluotės įsigijimo ir yra pirma valstybė Europoje, perkanti šiuos ginklus. Taip pat buvo pasirašyta sutartis dėl priešlėktuvinės sistemos STINGER pirkimo.

Tačiau ne įranga nulemia ginkluotųjų pajėgų kokybę, o gerai apmokyti, profesionalūs ir aukštą kvalifikaciją turintys kariai. Todėl investicijos į karių mokymą išlieka vienu svarbiausiu prioritetu. Išlaidos personalui 2002 m. turėtų sudaryti apie 50 % gynybos biudžeto – panašiai toks yra ir NATO šalių vidurkis. Jau šiandien turime daugiau nei 1000 karių ir civilių, studijavusių užsienyje, dar daugiau jų dalyvaavo tarptautinėse operacijose kartu su NATO šalių pajėgomis. Jų pasirengimas ir žinios buvo aukštai įvertintos NATO kariškių. Krašto apsaugos sistemoje bus įdiegiama moderni civilinio ir karinio personalo valdymo sistema, užtikrinanti aukštos kvalifikacijos specialistų išsaugojimą.

Pagrindiniu moto, Lietuvai integruojantis į NATO, tapo ir išliko, kai tapsime pilnateise NATO nare, savo „nišos“ Aljanso pajėgumų struktūrose suradimas. Lietuvos dalyvavimas tarptautinėse operacijose rodo, kad galima efektyviai prisidėti prie Aljanso operacijų, teikiant specialistų grupes tokių sričių kaip karo inžinerija ir medicina bei specialiosios pajėgos. Tai padėtų pasidalinti našta su kitomis NATO narėmis, atsakant į naujus saugumo iššūkius. Šie išvardinti pajėgumai susilaukia daugiausiai dėmesio ir jau dabar prisideda prie tarptautinių operacijų. Ateityje, stiprindama savo indėlį į Aljanso pajėgumus, Lietuva numato stiprinti specifinių pajėgumų plėtrą.

Dar vienas būdas užtikrinti efektyvią pajėgumų plėtrą – bendradarbiavimas su užsienio partneriais, įgyvendinant bendrus projektus. Lietuva yra pasiekusi gerų rezultatų šioje srityje: tai jau anksčiau minėti pagrindiniai projektai su kitomis dviem Baltijos valstybėmis bei bendras Lietuvos ir Lenkijos batalionas LITPOLBAT. BALTRON (Bendra Baltijos valstybių jūrų eskadra) ir BALTNET (Baltijos valstybių oro erdvės stebėjimo sistema) projektai buvo labai gerai įvertinti NATO ekspertų. BALTNET sistema jau dabar yra visiškai sąveiki su NATO oro erdvės stebėjimo sistema ir galėtų būti prijungta prie pastarosios per kelias valandas. Jau vyksta pasiruošimas integruoti BALTNET į NATO oro gynybos sistemą (NATINEADS). Siekiame, kad BALTRON taptų NATO jūrų pajėgų minų paieškos dalinio dalimi. Lietuva supranta, kad bendrų su kitomis šalimis projektų ateityje turėtų daugėti. Bendradarbiavimas galėtų išplisti į įvairias tokias sritis, kaip bendri ginkluotės ir technikos įsigijimai, specifinių pajėgumų kūrimas ir kt.

Ruošdami savo ginkluotąsias pajėgas vykdyti su naryste Aljanse susijusius įsipareigojimus, jau pasiekėme konkrečių rezultatų – pradėjome įgyvendinti reformą. Taigi realūs, turimais ištekliais pagrįsti planai tapo svarbiausiu vykdomos gynybos reformos principu. Per pastaruosius metus Lietuva priėmė svarbius sprendimus dėl ginkluotųjų pajėgų plėtros. Pavyzdžiui, planus turėti keturias kovines brigadas sumažinome iki vienos, krašto apsaugos savanorių pajėgų 47 batalionų skaičių – iki 9 bataliono dydžio rezervo vienetų.

Sausumos pajėgų pagrindas yra šiuo metu kuriama Nuolatinės parengties brigada (NPB), kuri bus visiškai sąveiki su NATO 2006 m. ir skirta galimoms NATO operacijoms Lietuvos teritorijoje. Šios brigados Ruklos batalionas jau šiuo metu yra pasirengęs dalyvauti NATO vadovaujamosiose operacijose už Lietuvos teritorijos ribų. Lietuva, suprasdama, kad narystė NATO ir kolektyvinio saugumo garantijos reikalauja efektyvaus bei svaraus Lietuvos indėlio į Aljanso pajėgumus, didžiąją dalį išteklių skiria NPB plėtrai. Krizės ar karo atveju Lietuvoje ši brigada kartu su sąjungininkų pajėgomis vykdytų kovinius veiksmus. Ne mažiau svarbus uždavinys yra pasirengimas sąjungininkų pastiprinimui. Todėl likusių nedidelių pajėgų pagrindinė užduotis yra užtikrinti sąjungininkų pastiprinimo priėmimą bei nelaimių likvidavimą.

Neseniai buvo peržiūrėtos Karinių jūrų pajėgų ir Karinių oro pajėgų užduotys. Lietuva planuoja išlaikyti nedideles oro ir jūrų pajėgas, reikalingas specifinėms užduotims, Lietuvos suverenitetui ir teritoriniam vientisumui užtikrinti ir Aljanso misijoms vykdyti. Lietuvos karinės oro pajėgos ir toliau plėtos oro stebėjimo sistemą. Lietuva identifikavo vieną iš turimų oro uostų partnerių pastiprinimams priimti, skirs investicijas bei sieks partnerių pagalbą, kad oro uostas atitiktų visus reikalavimus. Lietuvos karinės jūrų pajėgos plėtos minų paieškos pajėgumus, kurie taps NATO jūrinių pajėgų dalimi.

Tikslas – išlaikyti reformų pagreitį

Ginkluotųjų pajėgų reformos sėkmė yra glaudžiai susijusi su politine ir visuomenės parama kariuomenei ir NATO integracijai apskritai. Jau ilgą laiką NATO integracijos siekis susilaukia didelio visuomenės palaikymo, kuris viršija 60 procentų.

Integraciją į NATO remia ir pagrindinės politinės partijos – dėl šios priežasties 2001 metais buvo pasirašytas gynybos politikos susitarimas. Šiame dokumente buvo įtvirtinta parama kariuomenės plėtros prioritetams bei įsipareigojimas valstybės gynybos biudžetui skirti ne mažiau kaip 2 procentus nuo BVP atsižvelgiant į šalies ekonominę padėtį, 2 % BVP skyrimas gynybai yra pakankamai optimalus finansavimas. Planuojame tęsti šią praktiką, o šalies politines partijas dar labiau įtraukti į dialogą gynybos politikos klausimais.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuva turi paremtą išteklius ir realų planą, kuriuo vadovaudamasi kuria patikimas ginkluotąsias pajėgas, gebančias kartu su sąjungininkų pagalba užtikrinti valstybės gynybą ir kolektyvinę gynybą.

Mes atliekame namų darbus, kurie nėra kažkuo ypatingi, bet labai svarbūs Lietuvai. Mūsų siektinas rezultatas buvo toks, kad iki to momento, kai NATO nuspręš pakviesti Lietuvą, būtų sukurtos visos esminės politinės, ekonominės, techninės bei karinės prielaidos narystei.

Jau pasiekėme labai gerų rezultatų, tačiau dar daug reikia padaryti. Pakvietimas narystei NATO yra dar sudėtingesnio ir daugiau pastangų reikalaujančio proceso pradžia. Todėl mes jau dabar rengiamės naujiems iššūkiams. Norime tapti gerais sąjungininkais ir tikimės, kad naujų narių dėka NATO taps dar efektyvesne ir svarbesne organizacija nei iki šiol.